

Mihaela Doboș, Camelia Gavrilă,
Adriana Bozdro, Bianca Burciu,
Mariana Chiriac, Mariana Chirilă,
Diana Grumeza, Luminița Hîrcă,
Gheorghiță Răileanu, Cezar Zaharia

4

Ateliere de învățare

Limba și literatura română
pentru centrele de excelență, concursurile școlare
și testările de la finalul clasei a IV-a

Editura Paralela 45

Redactare: Anda Marin
Corectură: Dana-Ioana Chiriță
Tehnoredactare: Monica Birlodeanu
Layout & design copertă: Mirona Pintilie
Ilustrații: shutterstock.com, wikiart.org, wikipedia.org
Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ateliere de învățare : Limba și literatura română pentru centrele de excelență, concursurile școlare și testările de la finalul clasei a IV-a / Mihaela Doboș, Camelia Gavrilă, Mihai-Cezar Zaharia, - Pitești : Paralela 45, 2021
ISBN 978-973-47-3512-9

I. Doboș, Mihaela
II. Gavrilă, Camelia
III. Zaharia, Mihai-Cezar

37

Referenți:

Roxana-Raluca Iarovoi, prof. învăț. primar Școala Primară „Carol I” Iași
Ana-Maria Rotaru, prof. învăț. primar Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Iași

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45

Bulevardul Republicii, nr. 148, Clădirea C1, etaj 4, Pitești,
jud. Argeș, cod 110177

Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444; 0721 247 918

Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492

E-mail: comenzi@edituraparelela45.ro

www.edituraparelela45.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45
E-mail: tipografie@edituraparelela45.ro

Copyright © Editura Paralela 45, 2021

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,
iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

Cuvânt-înainte

Școala este locul în care fiecare copil trebuie să găsească zi de zi pretexte de bucurie. Aici sunt cei mai buni prieteni și cele mai interesante jocuri, dar și activități de învățare diverse și surprinzătoare, care clădesc încrederea în sine, descoperă potențialul fiecărui elev și îi pun în valoare talentul sau puterea de muncă. Indiferent de opțiunile viitoare de formare, anii petrecuți cu domnul sau cu doamna învățătoare rămân temelia educației fiecărui om, iar de trăinicia acesteia depinde tot ce va urma: curajul exprimării de sine, curiozitatea și spiritul competitiv, plăcerea lecturii și a studiului, dorința de a experimenta cunoașterea în toate formele ei.

Această convingere stă și la baza lucrării de față, în care am încercat să imaginăm câteva **Ateliere de învățare** necesare încheierii cu succes a ciclului primar și pășirii încrezătoare în anii de gimnaziu, firul călăuzitor al cărții fiind tocmai această articulare între cele două etape din viața de școlar. Lucrarea este organizată pe module, scopul ultim al acestui mozaic formativ fiind acoperirea generoasă a celor mai importante aspecte din sfera limbii, a comunicării și a literaturii, dar și exersarea, prin multiplele forme de evaluare propuse, a competențelor inerente disciplinei: **I. Călătorie prin alfabetul comunicării. Inițiere gramaticală și exerciții aplicative; II. Descoperirea și explorarea textului. Scurtă inițiere în literatură și exerciții aplicative; III. Teste de antrenament: A. Teste de progres; B. Teste de literație; C. Teste interdisciplinare; IV. Răspunsuri. Bareme de evaluare și de notare.**

Cartea oferă, într-o manieră sistematică și esențializată, noțiuni gramaticale și literare specificate în programa școlară pentru clasele III-IV, dar se extinde și către conținuturi necesare formării unor competențe prevăzute în programa pentru gimnaziu – marcate cu asterisc –, încât fiecare elev va găsi în ea modele de studiu individual potrivite scopurilor sale. Toate noțiunile sunt explicate, exemplificate și dublate de aplicații, astfel încât este foarte utilă în practica la clasă, pentru exercițiul constant și ritmic în care sunt antrenați elevii aflați în ultimul an de școală primară. Totodată, cele trei tipuri de teste însoțite de răspunsuri și, unele, chiar de bareme de notare, își propun să pună elevul în situația participării la diverse evaluări și concursuri. *Testele de progres* combină, prin diferitele tipuri de itemi, componenta înțelegerii de text cu dimensiunea comunicativ-funcțională a limbii și cu generarea de text. *Testele de literație*, bazate pe îmbinarea complexă a două fragmente de text situate în aria aceleiași teme, își propun să scoată elevul din rutina manualului, provocându-l să citească în simultaneitate, să asocieze, să compare, să ordoneze idei, să emită opinii și să argumenteze, într-un demers evaluativ adaptat nivelului său de vârstă. *Testele interdisciplinare* aduc împreună literatura și pictura, invitând copiii să exploreze lumea prin imagini, culori și scene din tablouri aflate în dialog cu personaje, sentimente și povești din textul literar asociat.

Textele-suport sunt selectate din autori români și străini, clasici și moderni, iar exercițiile sunt prietenoase și incitante, cu evidente deschideri interdisciplinare, în acord cu exigențele școlii moderne, adaptate timpului prezent. Testele au ca principal obiectiv acomodarea elevilor cu diversele forme de evaluare de la finalul ciclului primar (Evaluarea Națională din clasa a IV-a, testările pentru admiterea la anumite școli, concursurile din cadrul centrelor de excelență, fazele preliminare ale olimpiadelor de la începutul gimnaziului etc.). Capitolul consacrat răspunsurilor și baremelor de corectare este un suport oferit învățătorilor și părinților care vor să monitorizeze progresul școlarilor și să-i motiveze către performanță și autodepășire.

Prin toate acestea, credem că lucrarea **Ateliere de învățare** ar putea contribui în mod semnificativ la modernizarea și la flexibilizarea studiului limbii și al literaturii, creând o bază temeinică de formare a unor abilități și competențe necesare în orice context educațional.

Autorii

CUPRINS

Cuvânt-înainte	3
----------------------	---

Partea I

I. Călătorie prin alfabetul comunicării. Inițiere gramaticală și exerciții aplicative.....	5
---	----------

A. Despre comunicare.....	5
B. Despre cuvânt.....	7
C. Despre sunete și litere	10
D. Despre părțile de vorbire.....	13
E. Despre părțile de propoziție	25
F. Despre enunț.....	32
G. Despre semnele de ortografie și de punctuație	34

II. Descoperirea și explorarea textului. Scurtă inițiere în literatură și exerciții aplicative.....	38
--	-----------

Partea a II-a

Teste de antrenament

A. Teste de progres	45
B. Teste de literație.....	65
C. Teste interdisciplinare	101

Răspunsuri. Bareme de evaluare și de notare

A. Teste de progres	137
B. Teste de literație.....	147
C. Teste interdisciplinare	150

II. Descoperirea și explorarea textului.

Scurtă inițiere în literatură și exerciții aplicative

Textul este o succesiune de cuvinte organizate în enunțuri care respectă normele unei limbi, cu scopul de a transmite diverse informații, idei și/sau emoții de la un emițător către un receptor. Există mai multe ***tipare textuale** în funcție de care comunicarea poate fi structurată/organizată: *narativ, descriptiv, dialogat, explicativ (aplicativ), argumentativ.*

Textul literar – comunicare artistică ivită din fantezia creatoare a unui autor, transmisă către cititor printr-un limbaj original (specific autorului respectiv); o compoziție liberă, în care elementele din realitate pot fi modelate într-o manieră personală.

Textul literar poate fi:

- **liric** sau **poetic** – scris în versuri care pot respecta sau nu anumite reguli de versificație/de prozodie (*strofă, rimă, măsură, ritm*)
- **epic** sau **narativ** – scris în proză (*schiță, basm, nuvelă, roman* etc.) sau în versuri (*fabulă, legendă, baladă* etc.)
- **dramatic** (teatrul) – scris în proză sau în versuri (mai rar), organizat sub formă de replici ale personajelor și destinat reprezentării pe scenă (*comedie, tragedie, dramă* etc.)

Textul narativ literar/ficțional – compoziție care presupune relatarea sau istorisirea în succesiune (una după alta) a cel puțin două situații epice aflate în relație cauzală și derulate, de regulă, în ordine cronologică; presupune povestirea unei întâmplări reale sau imaginare desfășurate într-un cadru spațio-temporal, la care participă unul sau mai multe personaje între care se dezvoltă relații și apar conflicte.

***Tema textului** – un aspect general din realitate (familia, copilăria, prietenia, școala, natura, jocul, aventura, iubirea, călătoria, destinul etc.) care este transpus/proiectat/modelat într-un text literar sau nonliterar.

***Cuvântul-cheie** – cuvântul care numește elementul cel mai important dintr-un fragment. Într-un text există, de regulă, mai multe cuvinte-cheie.

Personajul – o ființă umană ficțională (imaginată de autor, având sau nu un model în realitate), un animal sau chiar un obiect însuflețit care participă la acțiunea dintr-un text narativ literar. Personajul se individualizează/se definește prin trăsături fizice (**portret fizic**) și sufletești/afective/morale (**portret moral**), puse în evidență prin **caracterizare directă** (prin vocea povestitorului/naratorului, prin vocea altor personaje, prin vocea personajului însuși/autocaracterizare) și prin **caracterizare indirectă** (prin gesturi, fapte, limbaj, atitudini, vestimentație, relații cu alte personaje, nume). În funcție de rolul/importanța în derularea întâmplărilor, personajul poate fi **principal, secundar, episodic**, iar după criteriul moral (raportul dintre bine și rău), poate fi **pozitiv** sau **negativ**, cu mențiunea că există personaje care reunesc, în portretul lor, atât calități, cât și defecte

(le putem numi **realiste** sau **verosimile**, adică „posibile în realitate”, credibile prin raportare la omul din viața reală).

Planul simplu de idei – totalitatea ideilor principale dintr-o comunicare, notate în ordinea apariției lor.

Ideea principală – enunțul care sintetizează o comunicare. Deși poate fi exprimată și sub formă de titlu sau de întrebare, se recomandă notarea ei sub formă de enunț. Într-un text există, de regulă, mai multe idei principale.

***Planul dezvoltat de idei** – constă în totalitatea ideilor principale și secundare dintr-o comunicare, notate în ordinea apariției lor.

***Rezumatul** – are la bază planul simplu de idei, care se dezvoltă prin adăugarea unor informații semnificative pentru mesajul respectivei comunicări. Rezumatul constă în prezentarea pe scurt a ideilor/a informațiilor dintr-o comunicare orală sau scrisă, dar și a unei experiențe trăite în mod direct. Pentru a realiza în mod corect rezumatul unui text, este necesar să ținem seama de câteva **reguli**:

- să citim cel puțin o dată textul integral;
- să ne asigurăm că înțelegem sensul tuturor cuvintelor;
- să împărțim în unități mai mici textul;
- să stabilim ideile principale;
- să realizăm legături logice între ideile principale găsite;
- să folosim, în redactare, persoana a III-a;
- să renunțăm la dialog, la detalii și la eventualele figuri de stil din textul de bază;
- să nu emitem opinii sau comentarii despre textul rezumat;
- să nu dăm citate din textul rezumat;
- să avem un limbaj corect, îngrijit și nuanțat.

Povestirea – constă în relatarea unei întâmplări reale sau imaginare, având în vedere:

- locul și timpul întâmplării/acțiunii;
- persoanele/personajele care participă la acțiune;
- evenimentul neașteptat care are diverse urmări în existența persoanelor/personajelor respective;
- succesiunea momentelor/a episoadelor, redată prin înlănțuire logică (pot fi folosite cuvinte și structuri precum: *mai întâi, apoi, pe măsură ce, după aceea, în cele din urmă* etc.)

Textul descriptiv – prezintă trăsăturile unui obiect, peisaj, fenomen, persoană/personaj etc., fie într-o manieră expresivă și personală/subiectivă (*textul descriptiv literar*), fie în mod clar și riguros, fără a lăsa loc interpretărilor (*textul descriptiv nonliterar*).

Textul descriptiv literar – conturează un loc, un peisaj, un cadru de viață (*tabloul*) sau trăsăturile unei persoane (*portretul*). Se distinge prin câteva trăsături specifice:

Explorarea textului

- sunt frecvente adjectivele și substantivele din câmpul lexical al realității prezentate, care au rolul de a o pune într-o lumină particulară (formă, culoare, dimensiuni etc.);
- enumerația și epitetul sunt figurile de stil specifice, însă apar și altele;
- indicii spațiali și temporali încadrează într-un context elementul/realitatea descrisă;
- verbele sunt, în general, la prezent, dar pot fi și la anumite forme ale trecutului (*curgea, se vedea, era colorat* etc.);
- poate evidenția punctul de vedere al celui ce realizează descrierea/al autorului.

Figurile de stil

Figura de stil	Modalități de recunoaștere	Exemple
epitetul	exprimarea, prin adjective sau substantive, a unor însușiri deosebite ale unui aspect (persoană, fenomen, obiect, stare etc.), așa cum se reflectă în fantezia autorului	glasul <i>de aramă</i> <i>dulce jale</i> copac <i>pribeag</i>
comparația	alăturarea a doi termeni (pe baza unei însușiri comune), prin elemente de legătură de tipul: <i>ca, întocmai, precum, ca și, astfel ca, tot astfel</i>	soarele <i>ca un glob</i> de aur limbă dulce <i>precum</i> mierea
personificarea	atribuirea unor însușiri/acțiuni omenești lucrurilor, necuvântătoarelor, elementelor naturii etc.	soarele <i>zâmbeste</i> frunzele <i>dansau</i>
enumerația	înșiruirea mai multor termeni, cu scopul de a evidenția un aspect anume, de a-l pune în valoare	„Apoi el se întoarce la hanul, <i>intră-n cort, suspină, șovăiește și</i> palid, <i>cade mort!</i> ” (V. Alecsandri)
repetiția	reluarea succesivă a unui cuvânt/expresie/sunet etc., cu scopul de a accentua o idee sau de a întări o impresie	„ <i>Plouă, plouă, plouă</i> ” „ <i>Copacii albi, copacii negrii</i> ” (G. Bacovia)
inversiunea	abaterea de la ordinea firească/standard a cuvintelor dintr-un enunț	„ <i>Ale turnurilor umbre peste unde</i> <i>stau culcate</i> ” (Gr. Alexandrescu)

Textul nonliterar – o comunicare ce are la bază aspecte concrete din realitate, transmise într-un limbaj clar, care nu lasă loc interpretărilor. Scopul textului nonliterar poate fi de a informa cititorul, de a-i explica, de a-l convinge sau de a-l amuza; ideile exprimate sunt/pot fi susținute prin imagini, date, exemple, cifre, scheme, tabele etc. La fel ca și textul literar, textul nonliterar poate fi *narativ, descriptiv, dialogat*.

***Textul multimodal** – o comunicare în care se îmbină două sau mai multe coduri/limbaje (cuvânt, imagine, sunet, gest etc.) din a căror înțelegere se construiește mesajul (*benzi desenate, ghiduri diverse, afișe, texte de promovare* etc.).

***Tipare sau structuri textuale** – modalități de identificare:

• **Tipar textual narativ** – sunt prezentate evenimente ce alcătuiesc un fir narativ, prin raportare la timp, puse pe seama unor persoane sau personaje care acționează; oferă răspunsuri la întrebările „când?”, „în ce ordine?”.

• **Tipar textual descriptiv** – sunt oferite detalii despre anumite ființe, fenomene sau obiecte situate în spațiu; răspunde la întrebarea „ce?”, menită a evidenția elementul descris.

- **Tipar textual dialogat** – sunt redate replici ale unor persoane sau personaje, cu rol de comunicare a unor informații, dar și de caracterizare a vorbitorilor, de dinamizare a narațiunii etc.; oferă răspunsuri la întrebările: „cine vorbește?”, „despre ce discută?”.
- **Tipar textual explicativ** – transmite informații utile pentru viața practică, de zi cu zi, într-o manieră clară și accesibilă (se numește și **tipar textual aplicativ**). Inserat într-un text narativ, oferă explicații necesare înțelegerii acțiunii sau comportamentului participanților; răspunde la întrebarea „cum?”.
- **Tipar textual argumentativ** – sunt oferite argumente (explicații, exemple), pentru susținerea unui punct de vedere; oferă răspunsuri la întrebarea „de ce?”.

Exerciții aplicative

1 Citește comparativ cele două texte de mai jos și răspunde, apoi, întrebărilor/sarcinilor de lucru formulate:

a. Odaia dă în stradă, peste peticul de grădină cu pomi în desfășurare, împrejmuit cu zăbrele. Au înflorit caișii deodată, peste noapte, mai înainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineață furcile ramurilor cu totul albe, ca și cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopții și ar fi înghețat pe ele varul de argint al lunei și de sidex, covășite proaspăt în fildeş. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar și a stat în geamul meu – prevestitor de bine – ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca niște roiuri de fluturi albe, spânzurate în aer deasupra tulpinii.

(Tudor Arghezi, *Un ciob de primăvară*)

b. Caisul (*Prunus armeniaca*)

Înflorirea caisului are loc după acumularea a circa 170-200°C temperatură activă și are loc în prima săptămână a lunii aprilie și numai ocazional la sfârșit de martie, când primăvara este foarte timpurie. Între soiuri există o diferență de 2-8 zile în ceea ce privește înfloritul; soiurile cu înflorire târzie sunt mai puțin afectate de înghețurile de revenire. Mugurii floriferi formați pe valurile 2 și 3 înfloresc mai târziu cu 4-5 zile decât cei de pe primul val. Durata înfloritului în cadrul soiului este dependentă de condițiile climatice și este cuprinsă între 2 și 5 zile.

(www.horticultorul.ro)

- În ce categorie se încadrează fiecare dintre cele două texte?
- La ce persoană sunt realizate cele două descrieri?
- Cui se adresează cele două texte? Care sunt posibii receptori?
- Care este scopul fiecărui text?
- Când înfloresc caisul, potrivit textului **b.**?
- Transcrie două cuvinte cu sens figurat din textul **a.** și două cuvinte cu sens propriu din textul **b.**
- *Transcrie doi termeni tehnico-științifici din textul **b.**
- Transcrie două figuri de stil diferite din textul **a.**
- Explică, în 30-50 de cuvinte, relația dintre titlu și conținutul textului în cazul fragmentului **a.**
- Scrisse câte două argumente privind apartenența celor două texte la descrierea literară, respectiv la descrierea nonliterară.

Explorarea textului

2 Ce crezi că și-ar putea spune florile de cais una alteia? Completează pe caiet „norișorii” din imagine cu replicile acestora, așa cum ți le imaginezi.

3 Redactează o știre de 40-50 de cuvinte despre ultima activitate extrașcolară desfășurată alături de colegii tăi.

4 Transformă următorul enunț într-o prognoză meteo: *Vântul, dezmiertat de soare, se alinta cald, fumegând de flori prin pomii albi.* (Ionel Teodoreanu, *Ulița copilăriei*)

5 Citește următorul fragment și răspunde sarcinilor de lucru indicate:

Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jărat,ic,
Rumenind străvechii codri și castelul singuratic
Ș-ale râurilor ape, ce sclipesc fugind în ropot -
De departe-n văi coboară tânguiosul glas de clopot.

(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

a. Transcrie o structură care se adresează simțului vizual, respectiv una care se adresează celui auditiv.

b. Completează pe caiet următoarele enunțuri despre textul dat:

- Atmosfera poetică poate fi asociată culorii...
- Reperele spațiale sunt...
- Tiparul textual folosit este...

6 Redactează un text de aproximativ 100 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre semnificațiile proverbului *Nu haina îl face pe om.*

7 Citește următorul fragment și răspunde sarcinilor de lucru indicate:

Melc, melc, codobelc,
Scoate coarne bourești,
Și te du la baltă,
Și bea apă caldă,

Și te du la Dunăre,
Și bea apă tulbure,
Și te urcă pe buștean
Și mănâncă leuștean.

(din folclorul copiilor)

a. Încercuiește răspunsul pe care îl consideri corect:

Versurile conțin:

- un îndemn;
- o invitație;
- o rugămintă.

b. Transcrie cuvintele aflate în rimă/care rimează.

c. Scrie o narațiune de cel puțin 150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare al cărei personaj principal este un melc.

d. Scrie o pagină de jurnal de aproximativ 100 de cuvinte, în care să-ți prezinți impresiile după o zi de joacă perfectă.

8 Citește următorul fragment și răspunde întrebărilor/sarcinilor de lucru indicate.

Între timp ploaia se întetise așa de tare că picăturile nu mai puteau sta nici unele lângă altele, nici curge ca picături, ci se uneau și formau mari grămezi de lichid care înecau totul, nu se mai vedea nimic. Moromete se mișcă din loc și își scoase pălăria din cap, pe care în mod bizar o scutură de apă ca și când nu și-ar fi dat seama ce cădea de sus. Și-o puse în cele din urmă la loc, dar nu s-ar

fi putut spune că o pălărie trebuie să stea pe cap și nu în mână. „Uită-te la mine, continuă Moromete luând-o fără grabă spre grădină, am peste șaiszeci de ani și în mintea mea e că o să trăiesc o sută. De ce să nu trăiesc ? Ce, nu e bine de trăit?”

(Marin Preda, *Moromeții*)

- La ce persoană se realizează narațiunea?
- Cu cine vorbește personajul din text?
- Notează o trăsătură fizică și o trăsătură morală a personajului din text.

9 Citește textul de mai jos:

Păcală era soldat și, cum într-una din zile avea liber și avea și ceva bani, se duse la teatru.

În timpul reprezentației, adormi. Când se trezi, un actor zicea pe scenă: „Iată cinci zile de când suntem aici!”

— Maică Precistă, strigă Păcală, sărind de la locul lui, și eu, care nu aveam decât o zi permisie... Să știi că m-a dat dezertor!

(Sabina C. Stroescu, „Nesupunere”, în *Snoava populară românească*)

- Prezintă, pe baza snoavei date, două trăsături ale tiparului textual narativ.
- Transcrie o secvență care redă intervenția naratorului pe marginea spuselor personajului.
- Selectează cuvintele sau expresiile care fixează întâmplarea în timp și în spațiu.
- Transcrie patru cuvinte din câmpul lexical al teatrului/al artei dramatice.
- Imaginează-ți că ești în locul lui Păcală și, adormind, visezi scena din imaginea alăturată.

Scrie o compunere de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți această experiență inedită, îmbinând trei tipare textuale diferite.

10 Citește legenda de mai jos și rezolvă sarcinile de lucru:

Demult, demult, când lupu era cioban la oi și vulpea cloșcă, pe meleaguri pe la noi trăia un împărat foarte bogat, care avea o fată singură la părinți, da tare faină.

Fata împăratului s-o îndrăgostit de soare și-o spus părinților ei că atâta va merge până va da de soare.

Și și-o luat fata bani și s-o tot dus până ce calu a căzut sub ea. Atunci și-o luat câtă merinde a putut duce și s-a tot dus până o ajuns la castelu Soarelui.

Când a venit Soarele seara acasă și și-a băgat căruța de aur cu care luminează ziua în grajd și a grijit de cai, a văzut pe fată și foarte s-a îndrăgostit de ea.

Și s-au căsătorit ei, dar nu putea sta numai pe întuneric, căci cine vedea soarele se făcea floare.

Într-o noapte fata nu și-a putut ține firea și s-a uitat cu o lumină la soare și l-o sărutat pe buză.

Și Soarele s-o trezit și blăstămu s-o mplinit. Fata s-o făcut o floare frumoasă care să întoarce toată ziua cu fața cătră Soare. Această floare se numește Floarea-Soarelui.

(*Floarea-soarelui*, legendă culeasă de Simion Florea Marian)

- Transcrie trei cuvinte cu formă neliterară și scrie forma literară a acestora.
- Formulează ideile principale din textul dat.
- Enumeră, într-un enunț, personajele din textul dat.
- Precizează un tipar textual prezent în legenda citată.

Explorarea textului

- e. Scrie un dialog de șase replici între Soare și fată, purtat atunci când Soarele se trezește.
f. Menționează, sub formă de idei-titlu, etapele acțiunii/momentele subiectului din narațiunea citată.

- situația inițială: _____
→ modificarea/intriga: _____
→ desfășurarea acțiunii: _____
→ situația dificilă/punctul culminant: _____
→ situația finală: _____

- 11 Documentează-te din manual, din enciclopedii și pe Internet despre *măr*. Completează, apoi, o fișă *interdisciplinară*, asumându-ți următoarele perspective:

Mărul – fruct, aliment, simbol

Perspectiva biologului

- Din ce este compus mărul?
- Cum se înmulțește mărul?
- În ce condiții poate fi cultivat?

Perspectiva nutriționistului

- Câte calorii are un măr?
- Ce vitamine găsim în măr?
- Când/câte/de ce este bine să consumăm mere?

Perspectiva artistului

- Numește un basm/o pictură în care apare mărul.
- Menționează o legendă antică/un mit legat de măr.
- Scrie o personificare și o comparație care să conțină substantivul *măr*.

- 12 Citește textul de mai jos și rezolvă sarcinile de lucru indicate.

Până la trei ani, Matilda învățase deja singură să citească cu ajutorul ziarelor și al revistelor din casă. La patru ani deja citea foarte bine, așa că se apucă să caute cărți. În casa lor, însă, nu se găsea decât o carte – un volum intitulat *Bucătăria pentru toți*, care aparținea mamei ei. După ce o studie din scoarță-n scoarță și învață pe de rost toate rețetele, Matilda decise că vrea ceva mai interesant.

- Tati, zise ea, poți să-mi cumperi o carte?
- O carte? La ce naiba îți trebuie ție o carte?
- Vreau să citesc, tati.
- Cum, adică, televizorul nu-ți mai place? Avem un televizor grozav, cu diagonala de treizeci de centimetri și tu vrei o carte? Ești cam răsfățată, domnișoară!

(Roald Dahl, *Matilda*)

- a. Precizează două tipare textuale din fragmentul dat.
- b. Menționează titlul singurului volum care se găsea în casa Matildei.
- c. Transformă textul dat într-o știre. Scrie-o în maximum 50 de cuvinte.
- d. Transformă cele patru replici din vorbire directă în vorbire indirectă.
- e. Realizează, în 50-60 de cuvinte, o scurtă caracterizare a Matildei.
- f. Continuă dialogul tată-fică, imaginându-ți câte două replici ale fiecărui personaj.

A. Teste de progres

Test de progres I

Citește cu atenție textul următor pentru a răspunde cerințelor formulate în continuare.

Trăia cândva un om tare hâtru* și bun de șotii, pe nume Hikoici.

Odată, Hikoici deschisese în orașul Iashiro o prăvălie de umbrele. Sus, de tavanul prăvăliei, spânzurase o umbrelă pestriță, cât toate zilele, și-i încredința pe toți că umbrela cu pricina e vie. Abia începe să picure, zicea el, că umbrela se deschide singură, iar după ce trece ploaia, se închide tot așa.

Cei care treceau pe lângă dugheana lui Hikoici ridicau ochii și se uitau la umbrela vie, șoptind între ei:

— Într-adevăr, ciudat lucrul ieri, abia se înnorase a ploaie, că umbrela s-a și deschis.

— Iar astăzi, fiindcă e timp frumos, s-a închis singură...

Azi așa, mâine așa, zvonul despre umbrela pestriță și vie a lui Hikoici ajunsese până la urechile prințului. Grozav se minună înălțimea Sa:

— O umbrelă vie? N-am mai auzit una ca asta! Și le porunci slujitorilor: Mergeți să vedeți dacă este, într-adevăr, așa.

Slugile se duseră la Iashiro și începură să întrebe, chipurile într-o doară, despre nemaiauzita umbrelă. Toți orașenii spuneau același lucru:

— Păi da, Hikoici are o umbrelă vie. Mai vie nici că se poate. Singură se deschide, singură se închide. Doar am văzut cu ochii noștri.

Trimișii se înapoiară înștiințându-l pe prinț că n-a fost doar o pălăvrăgeală. Lucrurile fiind clare, prințul porunci unui slujitor:

— Du-te și cumpără umbrela vie! Vreau să intru în stăpânirea acestei minunății.

(„Cum i-a vândut Hikoici prințului o umbrelă vie”, în vol. *Basme și povestiri japoneze*)

*hâtru = om glumeț, poznaș

- 1 Precizează, într-un enunț, de ce își dorea prințul umbrela lui Hikoici. 10p
- 2 Transcrie câte o secvență care să indice timpul, respectiv spațiul în care se desfășoară acțiunea din fragmentul citat. 10p
- 3 Scrie, în spațiul din fața fiecărui cuvânt preluat din textul-suport din coloana A, litera corespunzătoare sinonimului său, din coloana B. 4p

☐
☐
☐
☐

A.
1. cândva
2. zvon
3. ciudat
4. începură

B.
a. bizar
b. porniră
c. demult
d. vorbă
e. plecară

Teste de antrenament

- 4 Rescrie enunțul de mai jos, corectând greșelile de orice fel. 6p
Ai noștri-i ochii era vrăjiții de umbrela vie și totul în jur, se transformă într-o secundă.
- 5 Appreciază cu A (adevărat) sau F (fals) afirmațiile de mai jos. 5p
 a. Prima propoziție din text este simplă.
 b. Enunțul *Doar am văzut cu ochii noștri.* are subiect neexprimat.
- 6 Precizează patru termeni din familia lexicală a substantivului *bun*. 10p
- 7 Notează litera corespunzătoare variantei de răspuns pe care o consideri corectă: 5p
Propoziția ... *zvonul despre umbrela pestriță și vie a lui Hikoici ajunse până la urechile prințului* conține:
a. două adjective și cinci substantive;
b. un adjectiv și șase substantive;
c. trei adjective și patru substantive.
- 8 Alcătuieste o propoziție interogativă, dezvoltată, în care să incluzi un substantiv propriu cu rol de subiect și verbul *a porunci* la timpul trecut, forma negativă, cu rol de predicat. 10p
- 9 Alcătuieste o compunere narativă, de cel puțin 150 de cuvinte, în care să-ți imaginezi aventura umbrelei vii la curtea prințului. Ca încheiere a compunerii tale vei folosi secvența: *În zare, seara fugea cu pași repezi...* 30p

Din oficiu: **10 puncte.**

Total: **100 de puncte.**

Timp de lucru: **60 de minute.**

Test de progres 2

Citește cu atenție textul următor pentru a răspunde cerințelor formulate în continuare.

În vremuri vechi, dar nu foarte îndepărtate, trăia un înger pe nume Florel. Nu coborâse de multă vreme în lume și nu era prea încântat de misiunea pe care o primise, căci avea în grijă un zmeu nesuferit. Din acest motiv, nu plutea deasupra ocrotitului său cu toată dragostea, ci mai mult așa, din datorie. S-a întâmplat ca, într-o zi, bietul zmeu să rămână fără o ureche. Florel își vedea de treaba lui, pierdut în visuri, iar un prinț cutezător a coborât în Valea Zmeilor și dintr-una-ntr-alta – hârști! – a și tăiat cu sabia urechea nefericitului zmeu.

Poate că bunul Dumnezeu l-ar fi iertat pe înger pentru delăsarea sa, dar Sfânta Vineri nici n-a vrut să audă. Ea, care ocrotește toate lighioanele pământului, a socotit că îngerul Florel merita să fie pedepsit. Așa că i-a luat aripile de înger, transformându-l pe loc într-un spiriduș.

– Ai să fii atât de rău, că nimeni n-o să te mai iubească! l-a amenințat Sfânta, dar apoi, înmuindu-se, i-a mai spus: Ți las o cale – să găsești măcar unul dintre cele trei lucruri care sunt pe lume numai pentru tine!

Florel a căzut din cer pe iarba înrourată și a simțit imediat cum crește în sufletul lui buruiana înveninată a disperării. Din ființa nepăsătoare care era, fostul înger a devenit un spiriduș cu față împietrită și ochi răscolitori. Doar mintea i-a rămas lipită de pâcla dulce a visurilor lui.

(Doina Ruști, *Visul spiridușului*)

- 1 Precizează, într-un enunț, pedeapsa pe care a primit-o Florel pentru delăsarea sa. **10p**
- 2 Numește două trăsături ale personajului principal din text, cu exemple relevante preluate din fragmentul-suport. **10p**
- 3 Scrie, în caseta din fața fiecărui cuvânt preluat din textul-suport din coloana A, litera corespunzătoare antonimului său, din coloana B. **4p**

	A.	B.
☐	1. încântat	a. bun
☐	2. delăsarea	b. a zburat
☐	3. rău	c. ambiția
☐	4. a căzut	d. trist
		e. bucurios

- 4 Alcătuieste enunțuri în care următoarele cuvinte să se scrie altfel decât în text: *iar, care*. **6p**
- 5 Apreciază cu A (adevărat) sau F (fals) afirmațiile de mai jos. **5p**
- a. Enunțul *Doar mintea i-a rămas lipită de pâcla dulce a visurilor lui*. conține două pronume personale.
- b. Verbul *a căzut* este la timpul prezent.
- 6 Desparte în silabe cuvintele: *împietrită, lighioanele, înrourată, deasupra*. **10p**
- 7 Notează litera corespunzătoare variantei de răspuns pe care o consideri corectă: **5p**
- Propoziția ... *fostul înger a devenit un spiriduș cu față împietrită și ochi răscolitori* conține:
- a. un adjectiv și șase substantive;
- b. trei adjective și patru substantive;
- c. două adjective și patru substantive.
- 8 Alcătuieste o propoziție exclamativă, dezvoltată, în care să incluzi un substantiv feminin cu rol de subiect și verbul *a coborî* la timpul viitor, forma afirmativă, cu rol de predicat. **10p**
- 9 Alcătuieste o compunere, de cel puțin 150 de cuvinte, în care să-ți imaginezi că ești Florel și că ai pornit în aventura găsirii unuia dintre cele trei lucruri care sunt pe lume numai pentru tine, lucru pe care îl vei numi. Ca început al compunerii tale vei folosi secvența: *La orizont se zărea o pădure argintie...* **30p**

Din oficiu: **10 puncte.**
 Total: **100 de puncte.**
 Timp de lucru: **60 de minute.**